

Vykypěl, Bohumil

[Cigana, Lorenzo. Hjelmslev e la teoria delle correlazioni linguistiche]

Linguistica Brunensia. 2023, vol. 71, iss. 1, pp. 95-96

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/LB2023-1-7>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.78616>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20231122

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

<https://doi.org/10.5817/LB2023-1-7>

Lorenzo Cigana:

Hjelmslev e la teoria delle correlazioni linguistiche.

Roma: Carocci editore. 2022. 343 s. Biblioteca di testi e studi, 1490.

ISBN 978-88-290-1708-9

Trubeckoj napsal v dopise Jakobsonovi z 24. 9. 1935, že Hjelmslevova kniha o pádech (HJELMSLEV 1935) budou určitě jen samé „никчемные субтильности“ (srov. JAKOBSON 1975, 349). Z této charakteristiky je podle nás pravdivá jen druhá polovina: výklad o struktuře jazykových korelací, který *doctor subtilis linguisticae* v oné knize a také na jiných místech podává, nejsou zbytečné, ale jsou skutečně nadmíru jemné. Je dobře, že teď k tomu, abychom jim porozuměli, máme pomocníka v knize už zasloužilého hjelmslevologa Lorenza Cigany. Kniha je rozdělena do tří částí. Nejdříve autor v první části zkoumá, jak Hjelmslev chápe strukturu jazyka ve své rané práci *Principes de grammaire générale* z roku 1928, obsahující už řadu motivů později dál rozvinutých (1. *Grammatica, prelogica e subconscio linguistico*, s. 11–66). Poté v jádrové druhé kapitole líčí Hjelmslevovo vlastní a originální pojetí jazykových korelací, formulované v první polovině třicátých let a založené na tom, že v protikladech mezi jazykovými prvky se prelogické a logické chápání protikladů dialekticky kombinuje v to, co Hjelmslev nazývá sublogickým chápáním; klíčem je tu pojem participace: prvky stojící v protikladu k sobě mohou, ale ovšem nemusejí, participovat nebo expandovat i v oblasti patřící prvku protikladnému (2. *Forma, correlazione e partecipazione*, s. 67–234). Historicky toto pojetí představovalo Hjelmslevovu odpověď na Jakobsonovu (a Trubeckého) koncepci jazykových opozic, kterou Hjelmslev pociťoval jako příliš hrubou a dostatečně nepostihující jemnou a vágní povahu jazykového systému. Konečně ve třetí části se pojednává o tom, jak Hjelmslev toto své pojetí začlenil do své celkové teorie jazyka („glosematiky“), budované od druhé poloviny třicátých let (3. *Partecipazione e procedura*, s. 235–305). Pro to, aby se Hjelmslevovy i jeho vlastní myšlenky šířily, jak si zaslouží, je jistě škoda, že autor své pojednání napsal italsky, ale aspoň připojil celkem obsáhlé anglické resumé (s. 307–324).

Sami jsme se deskriptivní hodnotu a explikativní sílu Hjelmslevova konceptu korelací pokusili ukázat jinde (srov. VYKYPĚL 2013, 11–19). Doporučujeme Ciganovu knihu k pozornosti a Hjelmslevův koncept k dalším pokusům o aplikaci.

LITERATURA

HJELMSLEV, Louis. 1928. *Principes de grammaire générale*. København: Bianco Lunos Bogtrykkeri.

HJELMSLEV, Louis. 1935. *La catégorie des cas. Étude de grammaire générale*. I. Aarhus: Universitetsforlaget i Aarhus.

JAKOBSON, Roman (ed.). 1975. *N. S. Trubetzkoy's Letters and Notes*. The Hague – Paris: Mouton.

VYKYPĚL, Bohumil. 2013. *Skizzen zur linguistischen Historiographie*. München: LINCOM.

Bohumil Vykypěl

Czech Language Institute of the CAS, v. v. i.

Veveří 97, 602 00 Brno

Czech Republic

vykypel@ujc.cas.cz

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.